

Specialeansøgning

Region Midtjylland

Speciale: IM: Medicinsk endokrinologi

Dato. 27. maj 2009

1 Generelle overvejelser i forhold til specialet

1.1 Generelle overvejelser over den planlagte organisering af akutområdet i forhold til specialet

Endokrinologi indgår i Region Midtjyllands planer for fælles akutmodtagelser.

Med hospitalsplanen for Region Midtjylland er det besluttet, at der vil være fem fælles akutte modtagelser på:

- Regionshospitalet Randers
- Regionshospitalet Horsens
- Regionshospitalet Viborg
- Hospitalsenheden Vest
- Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

På Regionshospitalet Silkeborg vil der være modtagelse af akutte, visiterede medicinske patienter. På alle disse enheder vil der være hovedfunktion i endokrinologi.

Hospitaler med fælles akutmodtagelse varetager akut kirurgisk og medicinsk behandling og planlagt behandling på hovedfunktionsniveau. Følgende specialer vil være repræsenteret på matrikler med fælles modtagelser:

- Intern medicin
- Ortopædisk kirurgi
- Kirurgi (parenkymkirurgi)
- Anæstesiologi med intensiv afdeling niveau 2
- Diagnostisk radiologi
- Klinisk biokemi

Jf. hospitalsplanen omfatter intern medicin i varierende grad følgende intern medicinske specialer: Lungesygdomme, medicinsk gastroenterologi og hepatologi, endokrinologi, reumatologi, kardiologi, geriatri og infektionsmedicin.

I sin egenskab af Center of Excellence og i overensstemmelse med visitationsretningslinjerne vil Regionshospitalet Silkeborg modtage intern medicinske patienter med henblik på forebyggelse af uhensigtsmæssige indlæggelser. I forlængelse heraf er de nødvendige specialer til stede for en optimal udredning og behandling, herunder specialet intern medicin: endokrinologi.

1.2 Generel beskrivelse af og overvejelser over sammenhængen i specialet på tværs af funktionsniveauer

Planlægningen af placering af de lægefaglige specialer i Region Midtjylland tager udgangspunkt i regionens hospitalsplan. Hospitalsplanen udstikker blandt andet de overordnede linjer for beslutninger om samling af funktioner og udvikling af stærke faglige miljøer i Region Midtjylland.

Intern medicin: endokrinologi på hovedfunktionsniveau varetages principielt på de hospitaler, som ifølge Region Midtjyllands akutplan har akutmodtagelse, dvs. Re-

gionshospitalet Viborg, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Randers, Regionshospitalet Horsens og Århus Universitetshospital.

Regionshospitalet Silkeborg skal være et Center of Excellence på det medicinske område, som i forbindelse med modtagelse af akutte medicinske patienter skal udvikle metoder til omstilling af stationær medicinsk aktivitet til ambulante medicinsk aktivitet. I tilknytning hertil vil der være endokrinologi på hovedfunktionsniveau på Regionshospitalet Silkeborg.

Afdelingen på Århus Universitetshospital vil fortsat være spydspids på det højt specialiserede område og behandle patienter fra hele landet med behov for højt specialiseret behandling.

Det bemærkes, at den *basale eller indledende* udredning foretages på det hospital, der modtager patienten. De ukomplicerede tilfælde behandles lokalt. *Komplicerede tilfælde og den videre udredning og behandling* viderevisiteres til de hospitaler, der har regionsfunktionen. Kontrol og efterbehandling anses for at kunne varetages lokalt.

Under forudsætning af at ovenstående overvejelse er gældende ansøges der primært om regionsfunktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Dog ansøges der om varetagelse af funktionen 'Diagnostik med henblik på operation for fedme' på Regionshospitalet Viborg. Dette skal ses i sammenhæng med, at Regionshospitalet Viborg ligeledes ansøger om varetagelse af funktionen 'Operation for fedme' under det kirurgiske speciale. Hertil kommer yderligere overvejelser omkring fedmeoperationer på Regionshospitalet Horsens, jf. specialeansøgning for kirurgi.

Funktionen 'Insulinpumper hos voksne og børn' søges varetaget på seks matrikler i Region Midtjylland. Dette kommenteres særskilt i afsnit 3.1 nedenfor.

1.3 Generel beskrivelse af og overvejelser over sammenhængen til andre specialer

Medicinsk endokrinologi er ikke et organdefineret speciale, men omfatter tværgående diagnostik og behandling af endokrinologiske sygdomme, som er meget udbredte i befolkningen. Generelt kræver sygdommene derfor et bredt samarbejde med mange specialer og faggrupper.

1.4 Implementering

Den altovervejende del af de funktioner, der ansøges om, er allerede i dag fuldt implementeret på de respektive hospitaler. Der vil således ved godkendelse af ansøgningerne være tale om, at nuværende praksis videreføres.

For så vidt angår insulinpumpebehandling forventer de hospitaler, der endnu ikke opfylder Sundhedsstyrelsens krav til volumen, at der senest ved udgangen af 2010 vil være et volumen på minimum 100 børn og voksne.

1.5 Udvikling og fremtidsplaner

I forbindelse med specialeplanlægningen anbefales det at tage et hensyn til den stigende forekomst af endokrinologiske sygdomme, hvorfor specialet mest hensigtsmæssigt organiseres i kliniske enheder med stærke faglige miljøer til gavn for udvikling af patientbehandlingen og udbygning af forskningen, så man kan fastholde et højt internationalt niveau.

På Århus Universitetshospital, Århus Sygehus er det planlagt at samle de to endokrinologiske afdelinger under en fælles afdelingsledelse. Afdelingerne vil være placeret på de to nuværende matrikler indtil udflytning på Det Nye Universitetshospital i Skejby. Fusionen mellem de to afdelinger forventes at finde sted i løbet af sommeren 2009

2 Specialets hovedfunktionsniveau

2.1 Generel beskrivelse af og overvejelser over den planlagte organisering af hovedfunktionerne i specialet

Aktuelt er der speciallæger i intern medicin: endokrinologi på alle hospitalsenheder i regionen. Endokrinologien er meget varierende organiseret fra enhed til enhed, baseret på såvel faglige forhold som organisatoriske hensyn.

Hovedfunktionerne i endokrinologi varetages på de intern medicinske afdelinger af speciallæger i medicinsk endokrinologi samt af speciallæger med interesseområde i endokrinologi.

Intern medicin: endokrinologi varetages på hovedfunktionsniveau på de hospitaler, som ifølge akutplan for Region Midtjylland har akutmodtagelse, dvs. Regionshospitalet Viborg, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Randers, Regionshospitalet Horsens og Århus Universitetshospital.

Som tidligere beskrevet vil der være endokrinologi på hovedfunktionsniveau, på Regionshospitalet Silkeborg i forlængelse af hospitalets status som Center of Excellence på det medicinske område.

2.2 Generel beskrivelse og overvejelser over opfyldelsen af anbefalinger til varetagelsen af hovedfunktioner i specialet

De fem hospitaler med fælles akutmodtagelser lever generelt set op til anbefalingerne i forhold til varetagelse af endokrinologi på hovedfunktionsniveau. Herunder er der mulighed for at få umiddelbar assistance fra en speciallæge i ét af de intern medicinske speciale samt mulighed for assistance fra en speciallæge i intern medicin: endokrinologi med henblik på telefonisk rådgivning.

For så vidt angår samarbejdende specialer er samtlige anbefalede specialer tilstede på henholdsvis Regionshospitalet Viborg. Århus Universitetshospital, Århus Sygehus er en del af Århus Universitetshospital, og der er derved sikret adgang til samarbejde med alle relevante specialer såvel kliniske som parakliniske, som ikke forefindes på matriklen Århus Sygehus. Det gælder eksempelvis gynækologi/obstetrik og nefrologi.

På Regionshospitalet Silkeborg er der samarbejde med Regionshospitalet Viborg i forhold til karkirurgi og klinisk fysiologi og nuklearmedicin.

Hospitalsenheden Vest har samarbejde med Regionshospitalet Viborg omkring karkirurgi.

Regionshospitalet Horsens har samarbejde med AUH, Skejby omkring karkirurgi. I forbindelse med klinisk fysiologi og nuklearmedicin samarbejder RH Horsens med såvel AUH, Århus Sygehus som med Vejle Sygehus.

Regionshospitalet Randers samarbejder med AUH, Skejby om karkirurgi.

2.3 Eventuelt vedr. hovedfunktioner i specialet

Der er jf. anbefalingerne i Sundhedsstyrelsens specialevejledning etableret tværsektoriel samarbejdsaftale mellem Århus Universitetshospital, Århus Sygehus og Århus Sundhedscenter om tilbud om kommunal opfølgning af patienter med type 2 diabetes, der har behov for udvidet livsstilsintervention. Samarbejdet er koordineret med Århus Sygehus' Diabetesskole for patienter med Type 2 diabetes. Lignende samarbejdsaftale forventes indgået på adipositasområdet.

3 Specialets regionsfunktionsniveau

3.1 Overvejelser over den planlagte organisering af regionsfunktionerne i specialet

Der ansøges primært om varetagelse af regionsfunktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Vedrørende funktionen ”Insulinpumper hos voksne og børn”: Varetagelse af funktionen tager udgangspunkt i Sundhedsstyrelsens krav om, at der for varetagelse af insulinpumpebehandling kræves et volumen på minimum 100 patienter. Funktionen søges til varetagelse på følgende hospitaler: Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, Regionshospitalet Randers, Regionshospitalet Viborg og Regionshospitalet Herning. For Århus Universitetshospital, Skejby søges funktionen i forhold til insulinpumper til børn (i regi af pædiatrisk afdeling).

Funktionen ”Insulinpumper hos voksne og børn” søges desuden til varetagelse på følgende hospitaler i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus: Regionshospitalet Horsens og Regionshospitalet Silkeborg (i formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus).

Komplicerede og svært regulerbare patienter henvises til Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Det er vurderingen, at behovet for insulinpumpebehandling vil være stigende i de kommende år. Således har Danmark fortsat langt færre patienter i insulinpumpebehandling end lande vi normalt sammenligner os med.

For de hospitaler, der endnu ikke har et volumen på 100, forventes dette at være gældende inden udgangen af 2010.

Vedrørende regionsfunktionen ’Diagnostik med henblik på operation for fedme’ ansøges der om varetagelse på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus samt på Regionshospitalet Viborg. Funktionen indgår også i ansøgningen vedrørende specialet intern medicin: gastroenterologi og hepatologi. Funktionen varetages på endokrinologiske afdelinger, hvorfor der søges om varetagelse af funktionen under intern medicin: endokrinologi.

Vedr. ’diagnostik af behandlingskrævende hypoglykæmi’ opfatter Region Midtjylland funktionen som vedr. insulinomer, hvilket er årsagen til, at funktionen alene søges til Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Vedr. osteoporose hos mænd under 60: Prævalensen foregår i et samarbejde med det lokale hospital.

3.2 Befolkningsunderlag

Størstedelen af regionsfunktionerne varetages kun ét sted i Region Midtjylland, hvorfor befolkningsunderlaget for disse funktioner er 1,2 mio. indbyggere.

For så vidt angår funktioner, der varetages flere steder, vil befolkningsunderlaget variere alt efter hvilken funktion, der er tale om.

De konkrete tal for hvert hospital er angivet i bilag 2b.

3.3 Overvejelser over opfyldelsen af krav til varetagelsen af regionsfunktioner i specialet

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

Der ansøges primært om varetagelse af regionsfunktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. De i bilag 2a nævnte endokrinologiske regionsfunktioner varetages allerede på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. Speciallægebemandingen sikrer en optimal varetagelse heraf. Vagtdækning døgnet rundt af speciallæge i endokrinologi sikrer døgndækning af samtlige funktioner.

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus opfylder samlet set kravene til at varetage regionsfunktioner inden for intern medicin: endokrinologi.

Hospitalerne der varetager insulinpumpebehandling har mulighed for assistance fra speciallæge i intern medicin: endokrinologi i løbet af kort tid (herunder ved telefonisk henvendelse).

I det nedenstående anføres særlige bemærkninger fra hvert af hospitalerne, der søger om varetagelse af funktionen 'Insulinpumper hos voksne og børn'.

Hospitalsenheden Vest:

Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Herning opfylder kravene til varetagelse af insulinpumpebehandling. Der er samarbejde med Århus Sygehus NBG om insulinpumpepatienter. Patienterne oplæres i pumpebrug i Århus men overgår herefter til fortsat kontrol i Herning med tilbud om et "pumpecheck" i Århus en gang årligt. Det kliniske ansvar for behandlingen er i Herning.

Regionshospitalet Randers

Der er et stort volumen af diabetespatienter og sammen med pædiatrisk afdeling et betydeligt kendskab og ekspertise indenfor pumpebehandling. Antallet af patienter i pumpebehandling i voksen og børnerégi er stejlt stigende og for nuværende er cirka 60 patienter i pumpebehandling. Forventet antal i 2010 er 100+.

Århus Universitetshospital, Skejby:

Det bemærkes, at Århus Universitetshospital, Skejby kun varetager børn i insulinpumpebehandling. Århus Universitetshospital, Skejby opfylder kravene til varetagelse af insulinpumpebehandling af børn.

Regionshospitalet Viborg:

Der er på Regionshospitalet Viborg et diabetescenter, der også fremover vil være knyttet til en akutfunktion. Funktionen varetages i et tæt samarbejde med hospitalets børneafdeling, som i flere år har været aktiv indenfor insulinpumpebehandling. Dette skaber sammenhængende patientforløb for de pågældende børn, når de bliver unge og voksne.

Diagnostik og behandling af fedme og overvægt.

Udover Århus Universitetshospital, Århus Sygehus ansøger også Regionshospitalet Viborg om varetagelse af 'Diagnostik med henblik på operation for fedme'. Regionshospitalet Viborg opfylder kravene til varetagelse af funktionen.

3.4 Formaliseret samarbejde

Region Midtjylland ansøger om regionsfunktionen insulinpumper på Regionshospitalet Horsens og Regionshospitalet Silkeborg i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Det bemærkes, at Regionshospitalet Horsens visiterer børn til behandling på Regionshospitalet Randers samt at Regionshospitalet Silkeborg visiterer børn til behandling på Regionshospitalet Viborg.

Det bemærkes endvidere, at Regionshospitalet Horsens i dag har 25 patienter med insulinpumper. Dette svarer til de minimumsanbefalinger, der ligger fra Dansk Endokrinologisk Selskab. Insulinpumpeteam i Horsens er velfungerende og forventer at påsætte insulinpumper på 10-12 nye type 1 diabetespatienter i 2009. Det forventes, at der påsættes et tilsvarende volumen årligt inden for kortere årrække. Regionshospitalet Horsens søger om at varetage funktionen i et formaliseret samarbejde med AUH, Århus Sygehus

3.5 Eventuelt vedr. regionsfunktioner i specialet

Det bemærkes i forhold til diagnostik med henblik på operation for fedme, at det er forventningen at funktionen, som følge af behov for øget kapacitet, i højere grad skal decentraliseres. Funktionen forventes således også varetaget på Regionshospitalet Viborg samt Regionshospitalet på sigt Horsens jf. specialeansøgning i kirurgi.

4 Specialets højt specialiserede niveau

4.1 Overvejelser over den planlagte organisering af højt specialiserede funktioner i specialet

Der ansøges om varetagelse af højt specialiserede funktioner inden for specialet IM: Endokrinologi på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Regionshospitalet Viborg varetager i dag funktionen ”Porfyri” i samarbejde med Odense Universitetshospital. Region Midtjylland ansøger om, at Regionshospitalet Viborg også fremover skal varetage denne højt specialiserede funktion i et formaliseret samarbejde med Odense Universitetshospital, se afsnit 4.4..

Funktionen ”Diagnostik af og opfølgning på ø-celletransplantation/pancreastra” varetages ikke i Region Midtjylland. Eventuelle patienter varetages på Odense Universitetshospital.

Funktionen ”Insulin allergi” skal varetages af medicinsk afdeling M, Odense Universitetshospital i henhold til samarbejdsaftale.

Funktionen ”Højdosis radiojodbehandling” varetages på Onkologisk og Nuklearmedicinsk Afdeling på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

4.2 Befolkningsunderlag

Det fremgår af bilag 2b, at befolkningsunderlag for de endokrinologiske højt specialiserede funktioner, som varetages på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus varierer afhængig af funktionen.

Befolkningsunderlaget for de enkelte funktioner fremgår af bilag b.

4.3 Overvejelser over opfyldelsen af krav til varetagelsen af højt specialiserede funktioner i specialet

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus opfylder kravene til varetagelse af højt specialiserede funktioner inden for specialet intern medicin: endokrinologi.

Mange af funktionerne varetages i et tæt samarbejde med andre afdelinger. Ligeledes er der funktioner, hvor hospitalet har særlige kompetencer i kraft af bl.a. væsentlig forskningsaktivitet og undervisning på internationalt plan.

Præoperativ vurdering af insulinom.

Insulinomer (både benigne og maligne) er sjældne lidelser, hvor såvel diagnostik som behandling er kompleks og varetages i et tæt samarbejde med andre specialer herunder Abdominal Kirurgisk Afdeling, Endoskopisk Laboratorium, Nuklearmedicinsk Afdeling samt Onkologisk Afdeling, samt special analyser. Disse samarbejdsrelationer er veletablerede og velfungerende.

Turners syndrom.

I kraft af sin store ekspertise vedr. behandling og forskning i Turners syndrom har afdelingen opbygget en meget stor aktivitet vedr. denne sjældne sygdom. 120 patienter går til behandling og kontrol i afdelingen, og der modtages henvisning på 15

nye hvert år. Samme forhold gør sig gældende for Klinefelters syndrom. Afdelingens forskere har vist, at mortaliteten ved disse tilstande er langt højere end hidtil antaget med en betydelig risiko for udvikling af bl.a. endokrinologiske og kardiologiske problemer, der potentielt kan forebygges ved en adækvat koordineret indsats. Varetagelsen af patienter med disse syndromer foregår i et tæt samarbejde med andre specialer, herunder kardiologi, genetik, gynækologi/obstetrik, fertilitet, gastroenterologi, hepatologi, pædiatri, neuroradiologi og center for sjældne sygdomme.

Gravide med prægestationel diabetes mellitus

Medicinsk Endokrinologisk Afdeling har igennem mere end 4 årtier udviklet et systematisk samarbejde med Gynækologisk Obstetrisk Afdeling Y, Århus Universitetshospital, Skejby, til at varetage denne behandling. Den aktuelle behandling er såvel evidensbaseret som forskningstilknyttet.

Prader Willi syndrom

Medicinsk Endokrinologisk Afdeling varetager i samarbejde med Pædiatrisk Afdeling A, Skejby Sygehus, den endokrinologiske, metaboliske og diætetiske del af omsorgen for PWS under paraplyen Center for Sjældne Sygdomme (CSS). Den aktuelle behandlingsindsats dækker hele Region Midt, hele Region Nord og dele af Region Syd.

Anorexia nervosa med sværere ernæringsforstyrrelser

Der er samarbejde med regionalt Center for Spiseforstyrrelser (CfS), Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Risskov

Samarbejdet sikrer, at den psykiatriske behandling varetages af CfS og at der er aftale om behandling på somatisk sengeafsnit i tilfælde af livs- eller førlighedstruende tilstand.

4.4 Formaliseret samarbejde

Region Midtjylland ansøger om højt specialiseret funktion omkring porfyri på Regionshospitalet Viborg i formaliseret samarbejde med medicinsk afdeling M, Odense Universitetshospital. Funktionen varetages allerede i dag et formaliseret samarbejde med Odense Universitetshospital. Regionshospitalet vil indtil videre kun modtage patienter fra eget optageområde, men det forventes, at i takt med, at funktionen udbygges, vil det også være muligt at udvide optageområdet.

Der er tale om den kliniske funktion inklusiv ekstern rådgivning, kontrol og behandling. Funktionen vil blive varetaget i et tæt samarbejde med Klinisk biokemisk afdeling, Regionshospitalet Viborg, der allerede nu varetager den diagnostiske funktion og kontrolfunktionen i samarbejde med Odense Universitetshospital og modtager patienter fra hele landet.

4.5 Eventuelt vedr. højt specialiserede funktioner i specialet

Maligne endokrine tumorer herunder karcinoider.

Afdelingen har udviklet stor ekspertise og forskningsmæssig aktivitet i diagnostik og behandling af maligne endokrine tumorer. Det drejer sig om thyreoideacancer, medullært thyreoideacarcinom, maligne binyretumorer og ikke mindst NICTH og andre paraneoplastiske endokrine funktionsforstyrrelser, der alle varetages af endokrinologer med særlig ekspertise herfor, eksempelvis i forbindelse med udråd-

ning af hypoglykæmi. Diagnostik og behandling varetages i tæt samarbejde med andre specialer, herunder Onkologisk Afdeling, Organkirurgisk Afdeling og Nuklearmedicinsk Afdeling, NBG, hvor der bl.a. tilbydes behandling med Jod 131, Mivg og Dotatoc, sidstnævnte aktuelt som det eneste sted i Danmark.

Osteopetrosis, fibrøs dysplasi og osteogenesis imperfecta.

Afdelingen på Århus Sygehus har over mange år opbygget en meget stor klinisk og forskningsmæssig ekspertise vedr. knoglesygdomme både de hyppige (eksempelvis osteoporose) og de sjældne, herunder osteopetrosis, fibrøs dysplasi og osteogenesis imperfecta. Afdelingen får henvist patienter fra hele Vestdanmark og råder over en række speciallaboratorier, herunder dexta scanning, hårdtvævslaboratorium og molekylær genetisk laboratorium. Afdelingen ønsker at indgå i en formaliseret samarbejdsaftale med Odense vedr. osteopetrosis og osteogenesis imperfecta.